

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Aktualizovaný výklad MPSV k § 37 odst.1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 425/2003 Sb., a k čl. II bodu 5 zákona č. 425/2003 Sb.

A. Výklad § 37 odst.1 ZDP ve znění zákona č. 425/2003 Sb.

1. Obecně

Podle § 37 odst.1 ZDP se starobní důchod od dosažení důchodového věku vyplácí v případě výkonu výdělečné činnosti formou pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti za podmínky, že tento pracovněprávní vztah "byl sjednán na dobu určitou, nejdéle na dobu jednoho roku, lze-li jej podle zvláštních právních předpisů na tuto dobu sjednat".

Za sjednání pracovněprávního vztahu na dobu určitou, nejdéle na dobu jednoho roku, lze pro účely důchodového pojištění považovat i změnu dosavadního pracovního poměru sjednaného na dobu neurčitou na pracovní poměr sjednaný na dobu určitou, a to formou dohody o změně pracovního poměru (dodatkem k pracovní smlouvě ve smyslu § 36 odst. 1 zákoníku práce). Musí však přitom být zřejmé, že dochází ke sjednání změny dosavadního pracovního poměru uzavřeného na dobu neurčitou na pracovní poměr uzavřený na dobu určitou (přitom není podmínkou, aby dosavadní pracovní poměr byl v dohodě o změně pracovního poměru označen jako pracovní poměr na dobu neurčitou), přičemž tato doba určitá musí být jednoznačně vymezena a nesmí přesáhnout jeden rok. Není-li v dohodě o změně pracovního poměru uvedeno, od kdy se pracovní poměr mění z doby neurčité na dobu určitou, počítá se doba jednoho roku ode dne sjednání změny.

Pracovní poměr sjednaný na dobu neurčitou se nemění na pracovní poměr na dobu určitou úkonem směřujícím ke skončení tohoto pracovního poměru, tj. dohodou o skončení pracovního poměru, výpovědí (ze strany zaměstnance nebo ze strany zaměstnavatele) nebo okamžitým zrušením pracovního poměru (ze strany zaměstnance nebo ze strany zaměstnavatele), popřípadě zrušením pracovního poměru ve zkušební době.

Dosavadní pracovní poměr sjednaný (změněný) na dobu určitou lze pro účely § 37 odst.1 ZDP prodloužit dodatkem k pracovní smlouvě jen tak, aby doba trvání tohoto pracovního poměru po prodloužení nepřesáhla ode dne, kterým měl pracovní poměr skončit, dobu jednoho roku; takto lze postupovat i opakovaně. Podmínka uvedená v § 37 odst. 1 ZDP (doba nepřesahující jeden rok) se sleduje nově ode dne, od kterého se pracovní poměr prodlužuje.

Kromě toho lze pracovní poměry na dobu určitou nepřesahující jeden rok uzavírat opakovaně, a to i když nový pracovní poměr bezprostředně navazuje na předchozí pracovní poměr.

Podmínky § 37 odst. 1 ZDP se sledují vždy od počátku sjednání (změny) pracovního poměru na dobu určitou, a to i když den, od kterého se přiznává starobní důchod, spadá do doby trvání

tohoto pracovního poměru.

Uvedený výklad platí obdobně pro dohodu o pracovní činnosti.

2. Výklad dikce "lze-li jej podle zvláštních právních předpisů na tuto dobu sjednat"

Zvláštními právními předpisy se pro tento účel rozumějí nejen obecně závazné právní předpisy, které vylučují možnost sjednat pracovní poměr na dobu určitou (např. § 18 odst. 2 a 4 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění zákona č. 14/2002 Sb.; § 10 odst. 1 věta první zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů), ale i obecně závazné právní předpisy, které určují funkční období některých činitelů na dobu přesahující jeden rok [např. § 10 odst. 2 a § 12 odst. 9 zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, § 10 odst. 3 a § 28 odst. 4 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), § 33 odst. 2 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů]; pokud v průběhu výkonu takové funkce trvá pracovněprávní vztah vzniklý před počátkem ustanovení do funkce, považuje se po dobu výkonu funkce podmínka § 37 odst. 1 ZDP za splněnou. Takovými předpisy však nejsou např. stanovy družstva, které obsahují jako podmínku členství v družstvu pracovní vztah k družstvu (§ 227 odst. 1 obchodního zákoníku) nebo funkční období funkcionářů družstva (§ 243 odst. 3 a 5 obchodního zákoníku).

B. Výklad čl. II bodu 5 zákona č. 425/2003 Sb.

1. Čl. II bod 5 věta první

Výplata starobního důchodu náleží po dobu trvání pracovněprávního vztahu v roce 2004 při splnění těchto podmínek:

- a. starobní důchod byl přiznán před 1. lednem 2004 a jeho výplata náležela ke dni 31. prosince 2003,
- b. před 1. lednem 2004 byla vykonávána výdělečná činnost, tj. pracovněprávní vztah vznikl před 1. lednem 2004,
- c. pracovněprávní vztah uvedený v písmenu b) byl sjednán na dobu určitou,
- d. pracovněprávní vztah uvedený v písmenech b) a c) skončí v roce 2004, tj. nejpozději dnem 31. prosince 2004.

Forma skončení není přitom rozhodná (uplynutí doby, dohoda stran, výpověď, okamžité zrušení). Výplata starobního důchodu náleží, i když celková doba pracovněprávního vztahu sjednaného na dobu určitou, tj. včetně doby před 1. lednem 2004, přesáhla celkově jeden rok. Pokud pracovněprávní vztah měl původně skončit až po 31. prosinci 2004, avšak ve skutečnosti skončil již v roce 2004 (na formě skončení přitom nezáleží), je rovněž splněna podmínka, že pracovněprávní vztah skončil v roce 2004; pokud se tedy starobní důchod od dubnové splátky v roce 2004 nevyplácel z důvodu, že pracovněprávní vztah měl skončit po roce 2004, avšak skončil již v roce 2004, nárok na výplatu starobního důchodu v roce 2004 (od dubnové splátky) vznikne a starobní důchod se doplatí. To platí i v případě, kdy pracovněprávní vztah, který měl skončit do 31. prosince 2004, byl prodloužen tak, že má skončit po 31. prosinci 2004, přitom však do 31. prosince 2004 skončil. Byl-li sjednán pracovněprávní vztah před 1. lednem 2004 na dobu určitou a měl skončit v roce 2004 před 31. prosincem, nebrání výplatě starobního důchodu v roce 2004, pokud bude takový vztah v roce 2004 prodloužen, nejdéle však do 31. prosince 2004.

Nenáležela-li výplata starobního důchodu ke dni 31. prosince 2003, náleží v roce 2004 až ode dne splnění podmínek § 37 odst. 1 ZDP.

2. Čl. II bod 5 věta druhá

Výplata starobního důchodu náleží v roce 2004 po dobu trvání pracovněprávního vztahu, nejdéle však do dne předcházejícího splátce starobního důchodu splatné v dubnu 2004, při splnění těchto podmínek:

- a. starobní důchod byl přiznán před 1. lednem 2004 a jeho výplata náležela ke dni 31. prosince 2003,
- b. před 1. lednem 2004 byla vykonávána výdělečná činnost, tj. pracovněprávní vztah vznikl před 1. lednem 2004,
- c. pracovněprávní vztah uvedený v písmenu b) byl sjednán na dobu určitou,
- d. pracovněprávní vztah uvedený v písmenech b) a c) skončí po 31. prosinci 2004.

Tuto skutečnost jsou zaměstnavatel a důchodce povinni ohlásit do 31. ledna 2004 (ohlašovací povinnost nevzniká pouze v případě, že pracovněprávní vztah, který měl skončit po 31. prosinci 2004, je do 31. ledna 2004 změněn tak, že skončí v roce 2004; v tomto případě se jedná o situaci uvedenou v čl. II bodu 5 větě první). Skončí-li však takto sjednaný pracovněprávní vztah v průběhu roku 2004, postupuje se podle výkladu uvedeného v bodě B/1.

Zdroj: MPSV ČR